

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in veljá po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za polleta 2 gld. 20 kr., za četert leta 1 gld. 15 kr.
V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četert leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik. Iziđe Danica dan poprej.

Tečaj XXIII.

V Ljubljani 4. svečana 1870.

List 5.

Za Svečnico.

Božja Mati,
Ki dar'vati
Šla si danes Jezusa;
Mi pomagaj,
Z mano zlagaj
Pesem serca vdanega.

V slavnem cvetji
Že v spočetji
Bila si brez madeža;
Duša zala
Nikdar znala
Ni za sužnost satana.

Si izuzeta
Mat' bla sveta,
Tebe vezal ni ukaz
Očiš'vanja;
Ki oznanja:
Sužnosti nekdanje čas.

Vendar v svete
Roke Dete
Božje vzameš, v tempelj greš.
Ga daruješ,
Ponižuješ
Se, in blagoslov prejmeš.

Čista Deva!
Kak prigreva
Ta ponižnost mi v sercé;
Sramotuje,
Očituje
Mojo mlačnost do cerkvé. —

In v globine
Serca gine
Me prelepi zgleđ le-tá,
Sveta čednost,
Ktere vrednost
Grešnik cenit' komej zná,

Oj govóri
V rajskem dvori,
Prosi Mati zame tam,
Ti zročujem,
Še darujem
Vsega, kar sem, kar imam:

Da bi milo
Odpustilo
Tvoje Dete mlačnost mi;
Sej skesano
Serce vdano
Ga ljubiti zdaj želi.

O Kraljica,
Priprošnica,
Sprosi meni dar solzá,
Dar spoznanja,
Očiš'vanja,
In lepoto mi serca.

Ti o Mati
Spolnovati
Vso postavo me poduč'.
Me tolaži,
Kdaj pokaži
Jezusa, nebeško Luč.
Radoslav.

Moji Pomočnici.

Marija, nebeška kraljica!
Kristjanov zavetje, pomoč,
V dolini solzá Tolažnica,
Pred Tabo klečim zdihajoč,
Ozri se Marija na-mé,
Tolaži mi britko sercé!

Se satan močno prizadeva,
Da dušo bi mojo dobil,
Za ktero, o vsmiljena Deva!
Je Jezus kri drago prelil;
O Mati! ne pusti nikar,
Otroka me svojega var'!

Pomagaj ti v vročem mi boju,
Brez Tebe ne morem nič več
Braniti se ljutemu roju,
Ki vedno mi bolj je proteč;
Ne daj, da premagan bi bil,
Ki Tvojo sem slavo glasil!

Zaupam, da vslišala, Mila!
Boš mojo ponižno prošnjó,
Mi žalno serce vtolažila,
Sovraga zagnala v temó,
Sej si prizadevam zvesto
Ljubiti te, Mati! serčno.

Življenje vse, ljubljena Mati!
Me vari, in bodi z menoj;
In kadar bo treba končati,
Dobrotno na strani mi stoj.
Občutim, ko duša se loč',
Naj Tvojo presladko pomoč.

Ti revno dušico tje góri
Pripelji v prelepo nebó,
Ti zanjo pri sodbi govóri,
In Jezus ji milostljiv bo.
Hvaležen, preserčno vesel
Zato ti na veke bom pel.
Radoslav.

Mornár.

(Spisal Jos. Furlani.)

Ko goska se po morji čolnič giblje,
Mornár se v njem ko dete rahlo ziblje,
Pa v sanjah si prihodnjo srečo speva,
Osnove zlate on le sam umeva.

Med tem ko mož na glas si srečo vgiblje,
Brezskerbnemu val v lad'jo stezo vriblje,
Skoz spoko več in več vode prideva;
Možu pa to igrača se pozdeva.

Al glej! le kunal se vode toljko zbere,
Da sreči z možem vred, ki jo je sanjal,
V nezmérno morje se na večno vdere!

Mladeneč! glej enaka te nesreča
Zadela bo, če ne boš se poganjal
Zatreti strast, še preden je dereča.

Poslednji spomin.

Popotnikom prebriske solz doline
Pod solncem stanovitnega ni mesta;
S solzami vedno se namaka cesta,
Le v grob deržé življenja vse stopinje.

Zaslišiš zvon skoz dole, čez planine,
Zapuša znanca ravno roka zvesta,
Al loči se od ženina nevesta,
Al cvetka mlada izmed rožic zgine:

Ne dvómi, živa bodi tvoja vera,
Da kraj vse sreče tamkaj se odpera;
Da dan se brez večera ti zazori.

In vsi, ki v Bógu tukaj so živel,
Ljubezni večne bodo pesmi peli
Na vekov veke tam v nebeškem dvori.
St. Kamnarjev.

Credo zavetje kristjanu v sedanjih časih.

(Msgr. Dr. Gaume.)

(Dalje.)

XIV. Slabi pripomočki.

1. Ker je bilo to kaj čudežnega, nenavadnega, ker-
šanstvo začeti in vstanoviti med spridenim paganskim
svetom vkljub tolikim težavam, so pa menda vsaj pri-
pomočki bili tudi nenavadni, silni, mogočni. Ker človek
kaj tacega ni mogel storiti, so pa menda kakor angelji,
viši duhovni bili tisti, ki so razširili Kristusovo ime?
— Nikakor ne! Ljudje so bili.

Če ljudje, pa vendar gotovo iz kakih imenitnih,
zlahtnih rodovin; kaki modrijanje ali bogatinje, mo-
gočni cesarji? Tudi ne.

Vendar pa gotovo Gerki, ki so sloveli kot modri-

janje in izverstni govorniki? Ali pa mogočni Rimljanje? Ne.

Pa vsaj kaki Egipčanje, ki so bili tako rekoč očetje učenosti? Tudi ne.

2. Kdo tedaj? Može iz zaničevanega in takrat zatiranega judovskega rodú.

Če že judje, pa vsaj njih pismouki, viši duhovni? — Ne! Bili so priprosti možaki, ribčji itd.

Pa vsaj prav zgovorni? bogati?

Tudi to ne; njih čolni in mreže so vse njih bogastvo.

Prav pogumni korenjaki so pa bili gotovo?

Naj pogumniši izmed njih se je ustrašil in se tresel pred služabnico! —

Ce je pa že vse to res, jih je vsaj gotovo nekaj tavžent bilo? — —

Samo 12 jih je bilo! —

3. Res, dvanajst ubogih, neznanih ribčev je dognalo to, kar se mora čudež imenovati. In k vsemu so bili še judovskega rodú, zaverženega izmed vseh narodov, zarterto, zasmehovano ljudstvo! In teh dvanajst ubozih ribčev se je vstopilo pred mogočne vladarje sveta, je govorilo v slovečih šolah, in postali so učeniki kraljev in narodov, — ti ribčji so premagali pagansko modrost in ojštri meč vladarjev!

Kaj pravi človeška pamet k temu? Dvanajst ribčev svet spreoberne.

Je mar to človeško delo?

XV. Kaj je keršanstvo doseglo.

1. Pamet sama na sebi bi rekla: kaj bode neki doseglo dvanajst priprostih mož, ki so se jim težave nasproti stavile povsod in so le take pripomočke imeli, da so celo pripomočki bili priteznosti?

2. Ko se boj začne, vidimo na eni strani judovsko pa pagansko vero, ki ste gospodarile na svetu. Judovstvo, sicer resnično pa le začasno, imelo je svoje vernike po vsih krajih sveta, — ti vsi so bili menda gotovi nasprotniki keršanstva. In paganstvo, sicer izmišljena vera, vendar pa prav prijetna mesenemu človeku, to je bilo popolnoma vrašeno v serca ljudstev, ki so mislile, da je od bogov samih na zemljo prineseno in staro kakor svet. In tema dvema se nasproti postavi keršanstvo kot nova vera, zelo ojštra v svojih tirjatvah, brez vnanjega blišča in sovražnica vsega obstoječega (kakor je bilo viditi).

Na eni strani stojé modrijanje, pesniki, govorniki, gosposke, cesarji, armade, — rekel bi: vesoljni svet; na drugi strani nekaj neznanih ljudi, brez pomoči, brez orožja in bogastva. Na eni strani veljava, trinoštvo, na drugi slabost, krotkost. Tukaj smert, tam morivec!

3. In pri tacih okolišinah, kdo je zmagal?

Pamet bi rekla: gotovo svet: judovstvo pa paganstvo.

Zgodovina pa pravi: dvanajst priprostih ubozih ribčev.

To pričuje zgodovina, in zgodovina, ki so jo pisali judje sami in pagani, ki so zmago sami vidili; judje to spričujejo, naj veči sovražniki kristjanov. Oni sami spričujejo, da je keršanstvo zmagalo, da je kaj kmalo zmagalo, in resnično, za stalno in popolnoma zmagalo.

Čegavo tedaj je delo? Mar zgolj človeško? ... Kdor bi to terdil, bi bil brez pameti.

Občni cerkveni zbor.

(Dalje.)

Kaj nastane, ako papež kakega sklepa ne poterdijo.

Sklep ostal bi mertva čerka, bil bi samo načert postave, pa nikakoršna postava. Cerkevna zgodovina

nam to dovelj spričuje. Ni bilo skoraj nobenega občnega zbora, da bi papež ne bili ktere točke zaterli, in to samo s tim, da je niso poterdili. Vsi taki sklepi so veljali vselej za neveljavne, in kristjani so jih tudi za take imeli.

V drugem občnem zboru, ki je bil v Carigradu, je sv. papež Damaz poterdil veroizpovedanje, kakor ga je bil zbor zložil, disciplinarnih reči pa ne, in kaj je iz tega nastalo? Veroizpovedanje ima veljavo do današnjega dne, drugih reči pa cerkev nikdar ni sprejela. Enako se je godilo v četrtem občnem zboru Kalcedonskem in nasledki so bili enaki.

V petem zboru ostali so po škofih predloženi sklepi, ktere je cesar Justinijan krepko, celo z orožjem podpiral, dolgo časa brez veljave, ker jim je papež Vigilij poterjenje odrekel. Zbor ni veljal kot občni, in sklepi niso vernikov vezali, dokler jih ni Kristusov namestnik poterdil, in ni jih prej poterdil, dokler se cesar ni odpovedal svoji pohlepnosti, da bi v cerkvi gospodoval s pretvezo, da jo brani.

V sedmem cerkvenem zboru, ki je bil zopet v Carigradu, podpirali so papeževi poslanci vse obravnave. To so tudi storili cesar Bazilij, njegova dva sina in vsi nazoči škofje. Papež Hadrijan II pa ni poterdil nič drugega kakor verske reči, drugim sklepom pa je poterjenje odtegnil ali pa odložil. In nasledek temu je bil, da se na nepoterjene reči še dalje ozir ni jemal.

Ti zgledi imajo tim večji veljavnost, ker šlo je za občne zборе na jutrovem, in to sicer v krajih, kteri papeževi veljavnosti niso bili naj bolj prijazni.

Na zapadnem svetu se je pokazala papeževa veljava, kar se tiče poterjenja sklepov cerkvenih zborov, še vse bolj, kakor na jutrovem. Vsakemu je znano, da je papež Martin V, ki je l. 1420 v Kostnici papež izvoljen bil, popolnoma nasproti bil poterđiti vse, kar je v poprejšnjih petih ne v cerkvenem duhu zasedanih sejah bilo sklenjeno. Njegov izrek je bil od vsih nazočih sprejet in ima postavno veljavo do današnjega dne v vesoljni cerkvi.

Tedaj je papeževo poterđilo neogibno potrebno. Kar papež ne poterđijo, ne veže nas v vesti, država pa nima nikakoršne oblasti poterđiti ali ne poterđiti, kar sv. cerkev sklene. Ako pa država tudi sklepe cerkvenega zbora odobri, dodeli jim še deržavljansko veljavo.

Kaj je misliti o kristjanu, ki se sklepom cerkvenega zbora noče podvreči?

Ako bi se za gotovo vedilo, da se sklepom upira, postal bi ali krivoverec ali razkolnik. Krivoverec bi bil, ako bi ktero versko resnico tajil ali drugač učil, razkolnik pa, ako bi se cerkveni oblasti ne podvergel.

Cerkvena pokorščina je temelj vsega, ona mora biti popolnoma, neomejena in splošna. Naj bo stopinja kristijanova v cerkvi še tako visoka, mora cerkvi, toraj tudi cerkvenemu zboru pokoren biti, in tu ni nikdar nobene izjeme.

Že smo omenili, in nikdar se ne more zadostokrat ponavljati, da za vse, kar cerkev, ali cerkveni zbor uči in rzsodi, ima pravico to učiti in rzsoditi; ako pa kaj zaverže, je zaverženo tudi pred Bogom. Tedaj ni nikakoršnega izgovora se ne podvreči sklepom.

Vidi se, da v nekterih krajih nekaka bojzljivost nastaja, posebno kadar se govori o okrožnici od l. 1864, ktero pa ljudje po svoje razlagati hočejo. Taki kažejo malo volje sklepom cerkvenega zbora se podvreči. Da ti Bog dal, da se vsi podveržejo skiepom. „Kdor cerkve ne posluša,“ pravi Kristus, „naj ti bo kakor neverec in očitni grešnik.“ Beseda kdor ne terpi nobene izjeme, temuč pomeni: moža, ženo, učnega, ministra, podložnega, vladarja, duhovna in redov-

nika. Bodimo toraj sv. cerkvi in njenemu vidnemu glavarju papežu zvesti, zvesti pa tudi cerkvenemu zboru, to je, njegovim sklepom! To bodi naj više pravilo, ki kristjanu nikakoršne izjeme ne dopušča.

Keršanska vera.

Kaj delamo na svetu, zakaj toliko prizadevanja in truda, toliko nesreč in nezdod, toliko različnosti? Sej se godi neumni živali v gozdu, brezskerbni tici po vejicah skakljajoči, bolje kakor človeku! Te vganjke postavljaja svet; ugibale so jih bistroumne glavice skoz stoletja, pa jih niso uganile; marveč vdiral so se modrovalci iz neumnosti v neumnost. Jasno in določno nam jih ima uganjene le keršanska vera. Le-tá nas uči, da vse hudo je prišlo z grehom na svet, pa vse to hudo in vse težave, ki tarejo človeka, mu zopet k dušnemu zveličanju pripomorejo, in se spremené v večno veselje, ako se prenašajo z voljnim duhom. Keršanstvo nas tudi soznanja z vsim, kar je naj večí imenitnost za človeka; kaže nam Boga, naš namen, razodeto resnico, ki je pot, po kateri se dospé do srečne večnosti. Revni dninar in delavec, vsak otrok, ki nekoliko obiskuje šolo, pozna jasniše in določniše naj važniši resnice in zadeve keršanstva, kakor so jih poznali modroslovci vsih nekdanjih časov, in bolj kot jih poznajo vsi modri in učeni sedanjih časov, katerim je le lastna glava vir vse resnice. Zato povzdigne vera keršanska prostega, pobožnega človeka do pravega modroslovstva, ker se pečá duh njegov z naj višočim in naj globočim, z Bogom samim.

Vera keršanska je pa tudi s srcu našemu edini mir kakor pravi sv. Avguštin: „Nepokojno je naše serce, dokler ne počiva v Bogu, kajti iz Boga je.“ Če se godi kristjanu dobro, sprejme to dobro kakor dar Božji, in hvaležni čut stori veselje čistejše in večé. Naj bolj se pa še pokaže moč keršanstva v terpljenji in nesreči, kakor se zvezdno nebo lesketá še le po noči naj lepše. Poznal sem moža, ki je deset lét na protinu bolehal; vedno je moral ležati, roke so mu bile vse zveržene, drugi so ga pitali; zraven pa je bil še zelo ubožen. Pri vsem tem pa je govoril mož tako veselo in jasno, da bi bil mislil človek, ko bi ga ne bi vidil: naj boljše se mu godi. Kaj ga je radovoljnega ohranilo pri toliki reví? Edina vera. Misli si človeka brez vere v takem stanu, ves v obupnosti bi se bil morebiti sam usmertil. — Kakošno blaženo moč pa ima vera ne gledé na vnanje nesreče in blagote, že sama ob sebi, tega je bravca morebiti lastna skušnja že prepričala. Če pomislite nekoliko svoje že minulo življenje, in poišete ure in trenutke, o katerih ste prav serčno radost občutili, gotovo bo marsikteri našel, da prvo sv. obhajilo je bil naj srečniči čas v njegovem življenji; in pobožni kristjani občutijo v svoji pobožnosti sladkosti, ki neskončno presegajo vse kratkočase in radosti tega sveta. Pri njih se poterjujejo besede Kristusove: „Mir vam dam, kakoršnega vam svet ne more dati.“

Srečniši pa je še keršanski človek memo tacega, ki živi brez vere, tudi zato, ker ga keršanska vera varuje in brani marsiktere nesreče in nezdode, ktera mu greni življenje. Priklenjeni smo na sovražnika, ki kervavo hlepí po tem, kar nam podira zdravje, premoženje, poštenje, zadovoljnost, kar dela razpor med vestjo in človekom. Sovražnik ta je meseno poželenje, je lastno telo. Sredi duše pa še stanuje drugi, opravičnik satanov, pravi se mu napuh življenja. Bolezni, sramota, revšina, sovraštvo, vse to hudo ne sledi vselej iz natorne sile, naj večkrat so to nasledki pregrešne poželjivosti, kateri se je človek prepustil. Le keršanska vera more tudi tu vsestransko pomagati; ona ne veleva samo moliti, ampak njen Začetnik sam je govoril besede: „Ne vaak, ki pravi, Gospod, Gospod, pojde v nebeško kraljestvo,

ampak, kdor stori voljo nebeškega Očeta.“ Vera še le dodeli človeku pravo prostost, ker ga resi iz sužnosti, ki je poželjivost in napuh, po katerem človek sam sebi laže in sam sebe moli, drugim pa je zopern in v zasramovanje. Vera pa mu stavi družega Gospoda, kateri edini je njega vreden, Boga, stvarnika vsega sveta; daje mu naj večó plemenitost in lepoto duše. Človek brez vere je enak po duši metulju, kteremu so iztergane perutnice; ubožniše kakor červ se vije uboga stvarca, čakajoča revnega pogina. Nasproti pa čem natančneje se derži svoje vere, tem gotovše se bližaj svojemu namenu; kajti vera keršanska je pravi božji vodnik, ki pelje človeka do notranje lepote in blagega miru. (Alb. Stolc.)

Dandanašnja herezija.

Baron Nikolaj Taccone-Gallucci v Napulji je v slavo katoliške cerkve spisal znamenito delo: „La società moderna ed il Concilio ecumenico Vaticano.“ V tem delu pravi o dandanašnjem krivoverstvu spomina vredne besede:

„Krivoverstvo našega časa je tajba čeznatornega. In kakor je rovarstvo stanovitna zakletev zoper vsak čeznatorni princip (načelo), tako se v rovarstvu krivoverstvo spočne in vtelési, in po njem in v njem živi in vlada. Krivoverstvo torej vzame podobo in obraz od punta, kateri ima posebno štiri plemena: verski, politiski, meddružinski in učenostni punt, — torej tudi svojo podobo vtisne krivoverstvu, in stori, da je versko, politiško, meddružinsko ali občinsko in učenostno krivoverstvo. V resnici se taji čeznatornost v veri, krivoverstvo se udere kakor siloviti potok, in izlija se v brezne brezboštva. Taji se čeznatornost v politiki, in krivoverstvo stori nemogočo vsako vlado. Taji se čeznatornost v občinstvu, in krivoverstvo razdene deržino in posestvo. Taji se čeznatornost v vedi, in krivoverstvo koraka naravnost k vseboštvu (panteizmu), k materializmu... Zoper to čveterno krivoverstvo se mora boriti vesoljni zbor. In njegova naloga je, da pobije zmoto, in da na novo postavi poslopje, ki mu zmote žugajo. Torej bomo vidili, da se bo po eni strani z anatemom (preklicanjem, zaverženjem, prekletstvom) udaril punt, in po drugi strani se bodo razodeli pomočki za obnovljenje in prerojenje. — To je podlaga, na katero se opira naše upanje.“

Tri mesece na Jutrovem.

XLV.

(Odhod iz Tira po prostoru nekdanjega mesta. Sedanje obertništvo in tergovstvo in nekdanje. „Ras-el-Ajn“ ter Salomonovi studenci. — Belo predgorje. Aleksandrovšek. Tirska lestev. Ez-Zib. Vodovod Džezzar-pašov. Prihod v Akko. Zgodovinski posnetek tega mesta. — Prebivavstvo. Katoliške naprave. Saj v enem kraju ni cerkvenih tatov. Kako se cerkve obiskujejo? Šmarnice pri Maronitih. Njih cerkvene bukve. Džezzarjeva džamija. Spraševanje pri nazareških sestrah.)

Tretjega majnika zjutraj še nisem bil do konca obmolil juternic od najdenja sv. Križa, ki se ta dan obhaja, in že je bila gotova naša črna kava za kosilce. Ta dan nam je bilo popotovati ob srednjem morji dalje do sloveče Ake (S. Jean d' Acre.) Odrinili smo ob šestih. Gredoče proti jugu ob morji nas je srečala silna rajda velbludov ali kamel, obloženih z ogljem, ki ga pripravljajo po bližnjih gorah in v Tir spravljajo. Od nekdanjega preimenitnega obertništva jim je kakor v zasméh skorej edino og'lje z mlinskimi kamni še ostalo, in vse tergovstvo sedanjega Sura je nekaj pavole in tabaka. O minljiva svetna slava! Vse drugo se je zgubilo in spremenilo, samo valovi srednjega morja so enako mogočno in s tisto razméro na bregove butali, kakor nekdanj, ko je to morje nosilo zale tirske barke z imenitnim blagom iz premozih krajev.

„O Tir! ti si rekel: Jaz sem doveršene lepote. Iz

jelk Sanira (Antilibana) so naredili tebe in vse platiša na morji; iz ceder z Libana so ti jadra napravili; hraste z Bašana so ti v vesla stesali, klopi so ti naredili iz kosti indijanskih slonov in hramiče iz lesa laških otokov. Pisana tančica iz Egipta ti je bila tkana za jadro, iz višnjave in škerlataste robe iz Elise so ti narejali odeje. Prebivavci iz Sidona in Arada so bili tvoji veslarji; tvoji modri so ti bili kermilci. Vse morske ladije in njih mornarji so bili v kupčii s tvojim ljudstvom. Perzijani in Indijani so bili vojšaki med tvojo trumo. Kartaginci (s Španjskega) so napolnovali z obilnostjo vsega blaga tvoje somnje. Grecija, Tubal (z južnih bregov črnega morja) in Mosok*) so bili s teboj v kupčii... Sirski kupci so zavoljo obilnosti tvojih izdelkov na prodaj nosili drage kamne, škerlat in pisane tkanine, tančico, svilo in jaspid.“

To in še veliko več pripoveduje prerok Ezehiel (pogl. 27.) o nekdanjem Tiru. In kje je zdaj? — Dolgi oboki nekdanjega vodotoča, vmes razderti, se vidijo gredé po pešenem in praznem obmorji tik homca El-Maašuk. Ta vodotoč je nekdanji Tir z vodo prevedoval iz bližnjega vodenčnatega kraja „Ras-el Ajn (glava ali začetek studenca), kamor smo prišli ob sedmih. Prestopivši dva precejšna potoka smo zavili nekoliko na levo od poti in našli smo med nekterimi še dosti čednimi hišami prečudno in umetno narejene tonve ali ribnike. Pravijo, da so 4, jaz sem vidil le 2 ali 3, kolikor pomnim. Ne morem popisati, kako prijetno in umetno je voda izpeljana, da neprenehoma iz tonva v tonev ali pa v zemljo šumeče buči. Izročilo pripisuje te umetne jezerčke Salomonu, ki jih omenja v visoki pesmi (4, 15), torej jih tudi „Salomonove studence“ imenujejo. Eden je osmogelnik, drugi imajo drugačne podobe. Posebno lepo se podaje še to, da so jezerčki na mali višavi ali homcu. Tukaj, pravijo, je stal nekdanji stari Tir, ali morbiti bolj prav: razširjal se je od reke Leonta (skorej uro deleč) pa do tod od severa proti jugu ob morji; in ko so zidali novo mesto, so od tukaj vodo tje napeljali.

Proti 9 smo šli v grič pri belih skalah, ki se daleč od Tira vidijo in sklepajo tirske planjavo proti jugu. Steza derži ravno ob morji, v strabovite pečine vsekana; spodej v silni globočini šumi morje, ki se razdraženo péni udrihaje ob velikanske pečine. To gledati je ravno tako častitljivo kakor strašno. Da se popotnikom kaka nesreča ne primeri, je varno s konja stopiti in peš iti. Ta znameniti poetiški kraj je „Promontorium album“ pri Pliniju, „Ras-el-abbad“ ali „Belo predgórje.“ Na vrhuncu je star stolp, ki ga Arabci imenujejo „Kalat-es-šemma“ ali „ostrog svetilnik.“

Unkraj teh pečin smo opravili malo južnico pri hladnem in kaj prijetnem studencu „Ajn-Iskenderuna,“ Aleksandrovšek, kateri kakor precejšen potok ravno nad morjem buči iz krasa. Menijo namreč, da je Aleksander veliki tukaj šotoril, torej se v greškem zove „Alexandroschene.“ Voda je tako sloveča, da hodijo celo iz Akke ponjo, do kamor smo mi še skorej 6 ur potrebovali.

Malo pred eno popoldne smo bili na meji Fenicije pri tako imenovani Tirske lestvi (Scala Tyriorum), arab. „Ras el-Mušejritije“ ali „Ras-en-Nakura,“ ki je majhna pečinska višava po najgeršem skalovji, da mora popotnik peš iti, in komaj bi bilo, da bi še ubogo tovarno živinče nesel. Prične se tukaj zopet obljubljeni dežela prav za prav, in dobro mi je delo v sercu, da sem zopet na njo stopil. Vidili smo od tod zopet goro Karmel v daljavi in bolj blizo Akko. Pričela se je kmali lepa ravnina, polje rodovitno, žito je ravno pričenjalo zoreti. Ječmen je bil majhen, pa bogat.

*) Ob vzhodu črnega morja. Ljudstvo od ondod se je pozneje proti Moskvi razširjalo. (Brentano.)

Nekako uro od Tirske lestve na hribcu med palmami je Ez-Zib, stari feniški Achšib (Ekdippa), v marsikterem oziru v sv. pismu znamenito mesto. (Josv. 19, 29; Sodn. 1, 31; Jos. Fl. Antiq. 14, 25.)

Uro dalje je „Es-Semenije“, obdano s prelepimi verti, in s krasno pristavo nekdanjega Abdalla'-pašata iz Akke. Kmalu potem se prične silo dolg vodovod, pa že tudi po nekaj v razdertji, z neštevilnimi oboki, ki jenjajo po višavah in se zopet pričenjajo ob nižavah. Zdi se mi podobno, kakor bi kdo pri nas kje pod Loko začel vodo speljevati v Ljubljano. Zidal je ta siloviti vodovod Džezzar-paša v 18. stoletji, ter je vodo speljeval v Akko.

Ob štirih smo skoz edine vrata na vzhodni strani dospeli v mesto, ki je s hudim in visokim zidovjem vterjeno. Šli smo mem turške straže in topov v frančiškanski samostan, v katerem sta dva redovna očeta in 1 brat.

Akka, Saint-Jean-d'Acre (r. Sen-Žan d'Aker) je nekdanje feniško mesto Accho. Pod Lagijeviči se je imenovalo „Ptolemais.“ Obiskal ga je bil sv. apost. Pavel (Dj. 21, 7) popotvaje v Jeruzalem; pozneje je bilo škofovski sedež. Slovečnost prav za prav je Akka dosegla ob križanskih vojskah.

L. 1104 je Balduin I premagal in pridobil mesto, in postalo je velika postaja za križarje in romarje in središe trgovstva med vzhodom in zahodom. Križarji so torej mestu dali ime, ki se mu še zdaj prideva namreč: „St. Jean d'Acre“ ali „Sv. Ivan v Akri.“ Po bitvi pri Hatin-u ob tiberijaškem jezeru je prišla Akka zopet Saladinu v oblast; toda 4 leta pozneje sta jo po junaških bojih zopet pridobila za keršanstvo Rihar Levoserčnik in Filip Avgust, francoski kralj.

Ob času obleganja tega mesta se je bil pričel nemški ali križanski red, imenovan tudi red Marijnih viteзов, ker kapela njih bolnišnice v Jeruzalemu je bila posvečena Bl. Marii Devici. Začetniki so bili nekteri plemenitniki in bogati vojšaki iz Nemškega. Imel je pred vsim drugim namen ranjenim streči. Glavni sedež tega reda je bilo v začetku mesto Akka. Leta 1192 so si tudi Johanitarji izvolili Akko za glavni sedež svojemu redu. Sto lét je bilo mesto v keršanskem posestvu, ali l. 1291 je egiptovski Sultan Melek-el-Ašraf Ibn Kalajn 33 dni Akko obsedal in premagal; 60.000 kristjanov je bilo po ti nesrečni zgubi poklanih in v sužnost poprodanih. Konec je bil keršanskemu gospostvu v sv. deželi, in St. Jean d'Acre je bil za 500 lét tako rekoč zginil iz zgodovine. Ob koncu 18. stoletja je nasilnik Džezzar-paša skorej samosvojno gospodaril od Bejruta in Balbeka pa do Jeruzalema. Pod njegovim gospostvom je prvi Napoleon l. 1799 skušal Akko predobiti; ker so pa zavidni Angleži prišli na pomoč barbaru Džezzar-u, Napoleon ni mogel nič opraviti. Torej je Napoleon večkrat rekel o angleškem admiralu Sidney u Smith-u: „Cet homme m' a fait manquer ma fortune,“ kar bi se po našem skorej reklo: „Ta človek mi je moje srečo snedel.“ Leta 1832 je Akko 6 mesecev obsedal in vzel Mehmed-Alijevič, Ibrahim-paša, egiptovski namestni kralj. Ali terpinčeno mesto še zmiraj ni moglo doseči pokoja; leta 1840 ga je zopet bombardovalo angleško-avstrijsko brodovje ter ga v novo spravilo Visoki porti v oblast. Kaj čuda, če je viditi še obilno ali posutja samega, ali pa njegovih sledi po mestu?

Mesto ima dandanašnji kacic 9—12000 prebivavcev, katerih je nekako štiri četertine mohamedanov in Druzov, drugi so kristjani in judje. Natanko se ne vé, pisavci in dopovedovavci se ne zlagajo. Latinskih katoličanov je boje samo okoli 100, Maronitov do poldrugi sto, Koptov celo le 9, katerih duhovno pastirstvo oskerbujejo oo. frančiškani, greških katoličanov nekaj več; pa je tudi precej nezedinjenih grekov. Dasiravno je katoličanov le

malo, so vendar v duhovnem oziru dobro prevideni. Razan oo. frančiškanov, ki imajo cerkvico sv. Andreja tudi zunaj mesta, je tukaj red „nazareških sester,“ katerih poklic je: posnemati zivljenje „sv. Derzine“ in skerbeti za odrejo mladine in za bolnike. Nekdanji dominikanski kloster ob morji je zdaj „turški kvartir.“ Kaj posebnega je, da cerkve tukaj so čisto varne, vse odperete, srebro in kar je enacega, je odpereto, pa noben človek nič ne ukrade. Kraj nekdanje velike cerkve in dvora Maltezovali ali Johanitarjev v sredi mesta so velikanski zidovi z neštevilnimi lopami, in poslopje je zdaj spremenjeno v vojaško napravo. Oddelek v zadnjem nastropju imajo čast. oo. frančiškani v posestvu ter je ondi njih lepo z marmorjem tlakana cerkvica in samostanček. Cerkev greških razkolnikov je precej na pogled lepši in bogatejši mem naših; ti ljudje imajo odkod jemati, pa tudi nimajo toliko nezvestih med seboj, kakor zlasti katoličani dandanašnji. Drugo je prašanje, kar tiče obiskovanje cerkev; v tem, mislim, so katoličani povsod prvi, in to je glavni namen cerkev. Katoliških Maronitov, so rekli, je 149, njih cerkev je revna, pa precej velika, in bila je skorej polna v delavnik 4 majnika pri šmarnicah. Ne vem, od kod? Moški so bili spredeji, ženske zadeji, otroci pri oltarju — vse v prav lepem redu. Maroniti imajo cerkv. bukve v sirskega jeziku pisane, izgovarjajo pa po arabsko, kadar molijo, blizo tako kakor, mislim, delajo ogerski Slovenci, kadar molijo na češke bukve. Cerkev je posebno potrebna lepe podobe Marije Device.

Kako so pa ubogi Maroniti obhajali Šmarnice? Molil se je najpred rožni venec, potem jim je njih kurat č. g. Ferdinando Paulo di Bektaja precej dolgo in kaj goreče pridigal, kako je treba bolj za dušo kot za telo skerbeti, da se oboje ne pogubi; nasledovale so pete litanije; pred blagoslovom petje, pri katerem je nekdo z nekakim zvoncem takt dajal, ter nanj tolkel, včasih prav živo, da bi naši „inteligenciji“ morebiti ne bilo všeč; in med molitvami in petjem je kurat blagoslov dajal prav počasi z majhno podobo Matere Božje; s petjem se je opravilo dokončalo. Vsak lahko previdi iz tega, da šmarnice pri katoličanih med turki dolgo terpe, in vendar jih ljudje obilno obiskujejo.

Naj večji poslopje v Akki je Džezzarjev medžit ali mošeja, tudi nekoliko razdjana od angleško-avstrijskega bombardovanja. Zidavo za to musulmansko ozidje so jemali iz razdertin Tira, Cesareje in Askalona. S kolikim trudom so prenašali tako deleč strašanske skalovite čoke, stebre itd., si je lahko misliti. V mošejo nismo mogli priti, ker bil je petek, turški praznik.

Bili smo tudi pri spraševanju v šoli nazareških sester. Dve versti deklic je bilo pred nami; otroci so nekoliko boječe in zlagoma odgovarjali, pa vendar znali, posebno ena slepa je zgodbe sv. pisma kaj gladko pri povedovala. Okoli 100 ali več otrok imajo sestre v šoli. Koliko tedaj dobrega storé te device iz večernih krajev, zlasti iz Francoskega, ki se darujejo za oliko človeštva na Jutrovem.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Sovodenj, 24. pros. (Razne reči.) — Ko beremo v cerkvenih časnikih, kako se tu pa tam cerkve zidajo, prenavljajo, kinčijo, obdarujejo, jeli ni ravno to živ dokaz, kako verno je naše ljudstva, in prav ta vernost psevdoliberalce naj huje v obraz bije, kateri se repenčijo, kakor da bi ljudstva nič bolj ne tišalo, kot „sladki jarem“ Kristusove vere. Prav je tedaj, da se tako reči naznanjujejo, ki pričajo živo vero. Da! ne „deficit,“ ampak verne in pobožne vstanove so perve, ktere ti liberalci hité podirati. Enaki so v tem nekemu revežu, ki je v togoti kotle, lonce, sklade in drugo pohištvo strastno

razsajaje skozi okno in hišne duri pometal, ktere je pa drugi dan uboga njegova ženica z obezano glavo za njegov dragi denar morala po tergu iskati in kupovati. Tako in veliko huje liberalni „korifeji“ svojemu domu (domovini) škodujejo, ko se vere in verskih naprav dotikajo. Ali — pustimo to. — Uro od Gorice je vas in županija Sovodnje.* Ljudje tu bivajoči, večidel „koloni“ žida (g. Levi-a), so sicer dobri ljudje; pa kakor so nekdanji malika „Kurenta“ častili, tako tudi ti radi plešejo. In zato, kakor drugod, tudi v tej županiji, zlasti poletni čas je ni nedelje ali praznika — tudi perve verste (kar je sad nove čre) — brez plesa in plaza očitnega.

Sicer pa tudi vernosti in pobožnosti nihče ne more našim selanom odreči. Kdor vé, kaj je ta mala soseska (šteje nekaj čez 600 duš) v zadnjih 40 letih za čast Božjo storila (dobro si zapomnite liberalci — vse iz lastnega navdušenja, od nikogar siljena), bo meni to priterdil.

Cerkve prostorna z zvonikom nova, na mestu prejšnje kapelice; novi altar iz marmeljna, po prizadevanju zlasti g. Toži-a, tukajšnega slovečega fabrikanta; drage in lepoglasne orglje, štacijoni, nova podoba sv. Martina od slovečega malarja g. Jož. Tominca, in še marsikaj je storjenega v tej dobi. Pri vsem tem pa je pridobila cerkev še zlasti veliko zdaj v teku enega leta. Prižnice ni bilo še v cerkvi; pred cerkvijo je bila za lopo sterhla zakerpana bajta in prostor med cerkvijo je bil podoben razvalini. Prostor ob čelu cerkve je drugi. Smem reči, ko bode popolnoma izdelan, bi tergu kakega predmestja delal čast. K vhodu v cerkev peljejo nove stopnice, pred vratmi cerkvenimi pak 4 marmelnasti stebri podpirajo lepo lopico. Novo okusno izdelano prižnico je ceno naredil domači mizar J. Mozetič, podpiran od goriškega malarja g. Fil. Pika, ki je tudi cerkev zmalal. Postavil jo je ravno na tisto mesto, ktero so sami milostivi nadškof odkazali. Leskeče se tudi dragi stekleni lestenj iz Berna na Moravskem, dar g. župana Toži-a. Veliki altar se zdaj še le prav odlikuje, od kar je prezbiterija oslikana (malana). Na stropu ravno nad altarno mizo vidiš v okvirju pravega Vikšega duhovna J. K. naslikanega, ko kruh posvečuje v prenočevališu v Emavs-u in samega sebe zavzetima učencema, ki sta ga takrat spoznala, v naj svetjšem zakramentu zavžiti daje. Na obokanem stropu vidi se na nekkih plošah gerb dvoglavnega orla 2 betov in 2 svetnikov. Kaj to pomeni, nisem mogel do sedaj izvediti. Selani te reči spoštujejo zaradi starosti. Prejšnja cerkev bila je namreč blagoslovljena 14. dec. 1533 od nekega škofa Kaprulana Daniela de Rubeis (Rubija?); sedanja pa, veliko večji na tistem mestu 300 lét kesneje sozidana, in od goriškega nadškofa Fr. Ks. Lušin-a 24. jun. l. 1839 slovesno posvečena.

Ne morem pa, da bi zaradi slovesnosti, ki smo jo včeraj imeli, ne omenil novega zvona, nekaj čez 12 stotov težkega, na mestu prejšnjega s 4 centi. Blagoslovili so ga preč. gosp. stolni dekan msgr. in vit. Fr. Jož. reda, Ivan Budal, ki imajo od samega sv. Očeta papeža oblast v naši nadškofiji zvonove blagoslavljati.

Med sv. mašo so gosp. dekan prav jasno in navdušeno pridigali in razložili, kaj pomeni blagoslov zvonov, kako jih je treba rabiti itd. Po sv. maši bil je obed v Škerljah (l. Scariano) pri botru zvona g. županu Toži-u, kateri je res veliko pripomogel v popravo cerkve in v povzdigo slovesnosti sploh dosti dobrega storil.

Milgsp. dekan so nas popoldne zapustili, ko so bili

*) Prava pisava vasi je: Sovodnje v Savodnjeh (gram. tedaj: „v Sovodnjah Vr.) ne v Sovodnji niti v Sovodnjem, kakor se ne reče „v Biljem, v Bilji,“ ampak v Biljeh (slovniško tedaj: „v Biljah). Renče v Renčeh (—ah) ne „v Renči“ niti „v Renčem.“

še ljudstvo nagovorili in po litanijah odpeli „Te Deum.“ Serčna hvala; Bog plačaj! — Č.

Z Dunaja. 27. pros. (Dopis.) Tirolci zapustijo danes zbor, le dva na levici še ostaneta. Tinti je včeraj po Jägerju, Greuterju in Giovanelliju tako udrihal za voljo vere, držanja z Rimom in zvestobe do cesarja, da se zdi Tirolcem, da je zdaj za nje naj bolj pripravn čas, da gredó. Ostala nepoljska opozicija, ktera se je klubu Tirolcev in Slovencev pridružila, stori zdaj poljski resoluciji podoben predlog, in bo čakala izida; ako se bo Poljakom kaj posebnega dalo, pojde tudi vsa ta opozicija. Pristopili so k nam v kjub večidel Bukovincev, Teržačana in nekaj močvirja. Po takem se prerokovanje ministerske manjšine že spolnuje. Kako se je godilo, kaj je Tinti govoril in kaj Giovanelli moško odgovoril, dopišem prav v kratkem.

Iz Rima dopis, ki ga podamo prihodnjč, ker je že pozno, naznanuje slovesno obhajanje praznika stola sv. Petra, nekoliko o sedanji škofovski delavnosti, o slovesnih govorih v mnogih jezikih v propagandi itd.

Pelinorec.

Zveza med Slovenci in klerikalci. O taki zvezi govoré cerkveni sovražniki in jo pobijajo, oni bi radi, da bi tisti, ki se za pravice naše dezele poganjajo, za cerkvene pravice nič se ne pečali, in da bi se duhovni za pravice svoje domačije in slovenstva nič ne menili. Pa to tirjanje je neumno. To je tako, kakor bi kdo pobijal zvezo med dušo in telesom. Kaj pa hoče katoliški Slovenec družega kakor z duhovnimi svojimi v zvezi biti? Ali se če mar z mohametanskimi derviši zvezati? In slovenski duhoven -- kaj če družega kakor s svojim narodom v zvezi biti, za njegov dušni in telesni prid se poganjati? Ali se če slovenski duhoven s tistimi zvezati, ki pravice slovenskega naroda tarejo? To tirjanje ni nič družega kakor stara lisjačnost: „Divide et impera.“ — Nekoliko drugo je, če se govori o sredstvih in pomočkah, kako naj se namen dosega. V tem oziru bi bilo še marsikaj govoriti in popravljati.

Protestanski glas o samostanih. Kako misli pošten protestant o samostanih, nam kaže spis njegov v nekem ameriskem listu; glasi se tako-le: „In kdo, ki pozna zgodovino, kteremu je znano, kako se je razcvitalo po stopinjah keršansko izolikovanje, kdo bo tajil, koliko dobrega so storili samostani za učenost in za oliko, koliko so storili, da se je poživiljal duh, da so se zmanjševale potrebe. Noben v zgodovini podučen človekoljub ne bo šuntal družih zoper samostane. Pojdite in poprašajte menihe na visočini šentgothardski, komu služijo oni? Kako marsikteremu, že s snegom pokritemu popotniku so rešili življenje! Edino in ponosno sveti ta zgledna luč po širokem svetu. Pojdite v bolnišnice, sirotišnice, učilnice, in usmiljene sestre vam bodo molčé kazale blagi, človeštvu darovani svoj poklic. Hvala, ktero je izrekel ozdraveli boritelj z vojske, bo pobila pogubivno sodbo slepe druhal. Niso mar samostani nič več času primerni? Odgovorim: „Ali ni več bolnikov, da bi se jim streglo? ali ni več otrok, da bi se učili? ni več ljudi, ki si želé samotno življenje v premişljevanji? In kdo bo vkljub vsi verski prostosti pogin klical temu nagonu serca v sredi v zemljo zamaknjenega človeštva? — Ali je mar verska prostost že to, ako jo vživa le ena stranka, le ena ločina? Mi zahtevamo svobodo in enakost po postavi in pod državnim varstvom.“

Pij IX do ubožcev. Kmalí potem, ko so bili Pij izvoljeni za papeža, se jim je pripovedovalo o neki družini, kako neizrečeno revna da je, drugi pa so terdili, da potreba ni tako silno velika. Hočejo se prepričati, zato gredo neki večer v prosti duhovski obleki sami tje vzešši seboj še enega družega duhovnika. Ko

prehodita več ulic, prideta poslednjč v tako slabo stanovanje, da je malo tako beraških v Rimu. Tu najdeta zares prav revno družino, vdovo z dvema odrasčenima hčerama, kterih ena je imela 14, ena pa 18 lét, in pa z dvema majhnima dečkoma. Ne, ni se jim prevživo popisovala revščina te družine, še vse žalostniše so vidili, kakor se jim je sporočalo. Molčé vzamejo iz žepa mošnjico z denarom in jo pustijo v rokah ubogih otrok, in ko so nazaj prišli, precej zapovejo, naj se ne pustijo ubožci več brez pomoči. Kako podobno je to sv. Miklavžu, ki je mladini tolikanj priljubljen.

Garibalda je bojda hotla zbarska kongregacija udariti z velikim izobčenjem, ker je v pismu do početnika zoperzbor napuljskega Ricciarda psoval Jezusa, Mater Božjo, papeža in cerkev. Ko so to papežu naznanili, so neki rekli: „To ni nič novega, človek je zmešan in besen. Kako bi s cerkveno šibo kaznovali človeka, kteri gre v norišnico! Molimo raji za nesrečnega, naj bi Bog njegovemu duhu povernil zdravje in ga razsvetlil, da se mu saj duša vekomaj ne pogubi.“

„Laibaherica“ in „Tagbl.“ za nezmotljivost papežev. Iz Rima se naznanuje, da se dan na dan več očetov oglasuje za nezmotljivost papežev, ki naj se za dogmo razglasi. Ta nezmotljivost zadeva le samo določila papežev v verskih in нравnih rečéh, kadar papež ko poglavar sv. cerkve govori do vsih vernikov. Nekaj čez 40 škofov menda je te misli, da zdaj ni primeren čas, da bi se to razglasilo. Poslušajte, kaj pravi naznanilo dalje! Ne brez vpliva bi utegnili biti hudi napadi na učno oblast papežev, misli se velikoveč, da ti napadi bi znali biti eden vzrokov, da se nezmotljivost papežev za versko resnico razglasi. — Zdaj, zdaj! Celo „Laibaherica“ in „Tagblatt“ sta po tem takem med tistimi, ki so priklicovali potrebo, da naj se papeževa nezmotljivost za dogmo razglasi. O gorjé! Pa kaj čemo? Tudi satan nehoté dostikrat ravno temu služi, kar je njemu bolj zoperno.

Razgled po svetu.

Z Dunaja naznanujejo, da v gosposki hiši hoče nekdo predlog storiti, da naj se dopusti zakon med kristjani in judi. — Zakaj neki tudi ne med kristjani in turčini? Odkar so gospodje jeli v vero drezati, se cesarstvo zmiraj bolj maje. Ga bo mar zakon z judi podperl? Je res to potreba, je to želja nezmerne večine avstrijskih narodov?! Pa kaj čete: „liberalcem“ je le samo to medeno in „liberalno“, kar Bog prepoveduje.

Terpež cerkvenih zborov. Sploh misel je, da se bode sedanji cerkveni zbor nekoliko zategnil. Sicer so zbori večí del le malo časa terpeli. Tudi trienški, ako se povzame čas, o kterem so bile seje, je terpel le 3 leta, akoravno znaša ves čas, da se je dokončal, 18 lét. Drugi so bili krajši: 1. nicejski je terpel 3 mesce; 1. carigraški 2 mesca; efeški 2 mesca 9 dni; kalcedonski 3 nedelje; 2. carigraški 1 mesec; 3. carigr. 10 mescev; 2. nicejski 10 mescev; 4. carigr. 5 mescev; 1. lateranski 19 dni; 2. lateranski 17 dni; 3. lat. 19 dni; 4. lat. 20 dni; 1. lugdunski 20 dni; 2. lugd. 2 mesca 10 dni; vienski 7 mescev; kostniški 3 leta in pol; florenški 9 mescev; 5. lateranski 5 let.

Posnetek iz govora poslanca Greuterja v državnem zboru 20. pros. Poslanec omeni v začetku, da opravljeni red poslance kliče: naj dajo jasen, pošten in v resnici avstrijski odgovor na prašanja, ki so jim postavljene. Govornik pa je v dvomu, na kaj bi odgovoril, ker cesarjev prestolni govor so kakor obdelano reč že na stran djali, kar je eden slovečih govornikov izrekel, ter so spominico ministerske večine za program naredili. Potem nadaljeva: Dokler se spominica večine ne prekličé, ki je v bistvenih rečéh duhu prestolnega

govora naravnost nasproti, dotlej maujšina v tej hiši in z nami tisuči in milijoni v Avstrii nimamo nobenega upanja. Cesar je 10. grudna vsim ministrom naložil, da naj zdajci rezno prevdarijo, kaj bi bilo storiti, da se porazumi s strankami, ki so zunaj vstave, da vstavo vsi sprejmejo ter se ona vsestransko vresničuje.

Kako tedaj na to slavno nalogo Njih veličanstva odgovarja pričujoči vladni program? Odgovor je: Ne stopati k spravi, ampak „stopoma potlačiti“ (schrittweise niederbeugen), in nikakoršne sprave ne! Sej smo tolikrat v ministerskem posvetu razodeli in zapisniki skazujejo, da smo bili zmiraj zoper spravo. Ne sprave, temuč „vsa neoslabljená moč“ se mora po koncu spraviti. Čemu? K spravi? O ne! temuč da se „pritežnosti“ pobijajo.

In kaj je njih program za napredek? Stojmo, ostanimo, bivajmo na tisti poti, na kateri je kdaj že Smerling vidil travo rasti. In kaj je vspéh? Ali „nič,“ ali če je že kaj, pa gotovo ni nič „naglega.“ To je program, to razglas sedaj zmagovite stranke. Razklicuje nam: brezobzirnost, kar smo slišali ravno iz zadnjih besed predgovornika; šest milijonov jih v Avstrii s tem bojnim razglasom enajst milijonom narodno vojsko napoveduje, ker v Avstrii prebivajo, kjer ko prosti državljani prebivati pravico imajo.

To pa bo težko delo; gospodje ministri so to tudi čutili, torej so jim nekaj obljubili: obljubili so „poterpljenje“ imeti. Ako je že ministrom poterpljenja treba, kolikega poterpljenja je treba še le njih žertvam! (Splošni posmeh.) In da je to težko delo, nam je eden gospodov v odseku razodel. „200 lét je Anglija Irce zoperstala, na kakošnji stopnji so zdaj!“ Da ti ga lepega programa! (Smeh ob desni.) Gospodje, možje svobodovci hočejo iz naših dežel, ki jih mi tukaj zostopamo, napraviti Irsko! In s to edino besedo so obsodili ves svoj zistem, kakor ga še noben človek obsodil ni.

Prosim, ozrite se še na to, da vladni program je podpisan 18. grudna. Zdaj pa vemo, zakaj je vladni časnik 19. grud. z „novo prederznostjo“ narodnim strankam klical: Anglija je zoper svoje fenijane zagnala 20.000 vojakov, in ne ostaja družega, kakor da se narodne stranke potlačijo z železno roko vojaškega nasilstva (despotizma). (Klici ob desni: Slišite!) Ti gospodje so pač vedili, kaj je spominski duh 18. grud., sicer bi ko prijetli ministerske večine ne bili tako govorili. Tako govore narodom, kateri so v 9 kronovinah v veliki večini, in naj več davka in vojakov dajejo; tako govore narodom, ki so v dveh družih kronovinah v spoštovanju vredmanjšinah, derznejso se take predloge razglasovati za splošne zdravilne predpise naše Avstrije. Jaz v tem ne morem družega namena najti, kakor tega: dotlej hočejo gnati, naj rečem s pesnikom: reveža storé zadolženega in izročé ga muki, — muki obsednega stanú, in kakoršne imena že imajo vsi tisti novošegni konstitucionalni pomočki za svobodo.

„Avstrija naj se reši!“ se tolikrat sliši v ti hiši. Prav dobro; prašal bi pa, kdo je ta Avstrija? So mar tisti, ki v samolastni hvali neprenehoma govore o svoji kulturi, ki pa na zmagovito moč te kulture zopet tako malo zaupajo, da apelirajo na batine po podplatih, ali pa na nasilske pomočke našega memoranduma? — Omenja dalje govornik, kako so verle Tirolce ob času mirú obkladali z vsim psovanjem in zasramovanjem, le ob času vojske se z njimi nekoliko méčje govori. Nateza jim republikanca Kastelara, ki ima ne mara pri njih veči veljavo kakor govornik; pravi mamreč Kastelar: federativna, prostostna misel, kakoršna je tirolsko ljudstvo od nekđaj ohranilo, je stara prava nemška misel, — centralizacijska misel pa je kósec dedišne tistih

azijanskih barbarov, ki so to misel prinesli k staronemškemu evropejskemu narodu. (Konec nastl.)

O Tiroleih, ki so državni zbor zapustili, pravijo „Neue Tir. Stimmen.“ Poslanec Greuter je ob sklepu svojega zadnjega govora vodnikom večine povedal celo versto grenkih resnic, — grenkih že zato, ker vsi urni govorniki in „veliki politikarji“ niso vedili boljšega, kakor da so k temu molčali. Po daljšem snovanju, v kterem večini kaže, kako je njena stran cele leta tudi ogerski program razglasila ko nevaren Avstrii, pravi dalje: Od danes konservativno Tirolsko v državnem zboru ni več zastopano, in sicer zato ne, ker se je mahnilo po nameravah konservativnega Tirolskega, ker je baron Tinti rekel: „Povém Vam, Vi niste Nemci; Vaša domačija je Rim, Vaša domovina je Cerkev, Vaš cesar je papež.“ Tako tedaj, to se je reklo našim zastopnikom v državnem zboru, in pa ne zato, da bi jih hvalili; Kdor zvestobo konservativnih Tirol do cesarja napade, on prederzno seže v njegovo svetišče; in ne zadosti, še „bravo“ se je razlegalo... Res čudno je v državnem zboru kaj tacega slišati! Po vsem, kolikor vemo iz zgodovine in lastnije Tirolcev, bi mislili, da tako stanovitno, nepremakljivo zvestih državljanov ni pod solncem, kakor Tirolci. Tinti je storil čisto novo iznajdbo, in privilegija zanjo so mu „braveta,“ ki so mu na uho letele.

Večina dunajskih listov s staro „Presso“ na čelu naznanuje „slabo hvalo“ Tinti-u, ki je s svojim napadom pregnal tirolske poslance iz državnega zbora. Pravi namreč „Presse“, da je storil burovštvo kakor ne kmali kdo, še zanikarniše kot so bili poprejšnji psovani napadi nekega družega poslanca zoper narodnosti. Celonova „Presse,“ ki še v Tintijev rog trobi, si ga ne upa več prihodnjega ministra imenovati. Pač revna reč bi bila, ako bi si kdo menil z zasmehovanjem katoličanov in naj poštenjših državljanov na ministerski stol pomagati.

Zanimivo dopisovanje med Dupanloup-om in protestantom Urquhartom naznanuje „Köln. Volkszeitung.“ Le-tá (protestant) hoče unemu dokazati: 1. Da noben katoličan kakor katoličan ne more dvomiti nad papeževo nezmotljivostjo. 2. Da prašanje, če je primerno ali ne, da koncil to za versko resnico razglasi, pred vsim, celo edino gre papežu. 3. Da tisti, ki se za neprimernost skrivajo, o prvi postavljeni točki ne morejo tako prepričani biti, kakor bi ko katoličani prepričani biti morali. —

Razne novice. Dopis iz Rima v „Vtldu.“ pravi: „Noben moški človek ne bo iskal resnice v cerkvenih zadevah v freimavrarskih časnikih. Navadni naročniki tacih listov resnice ali rezno ne išejo, ali pa če so zadosti priprosti, da ponudne cunje za pravi denar sprejmejo, potem pa jih tudi evertenje v dobrih časnikih ne zmođri; sej jih ne beró in dnevnistvo tacih naznanil ne posname.“ Kdor nalaš hoče slep biti, slép naprej tava do brezna, iz kterega ni poti nazaj, kadar se slepec vanj pogrezne. — Celó „Wanderer“ piše, da krič: „Derži vstavo!“ pri mnogih toliko pomeni, kakor: „Derži tolsto „verwaltungs-rathstelle“ ali drugo „sinekuro“ (lahko službo), ki ti jo je prinesla nova čra. — „Reform“ pravi, da adresna obravnava se zamore zaznamnjati kakor potolčenje (poraženje) ministerstva; in „Tir. Stimmen“ pristavljajo: Resnico teh besed poterjuje obnašanje ministerske stranke do naših (tirolskih) poslancev. — Romunska inteligencija po vsih krajih na Sedmograškem je sklenila zediniti se v enako obnašanje z vsimi avstrijskimi narodi, kateri s sedanjo zistemo niso zadovoljni. — Adresne osnove parske zbornice in zlasti državnih svétnikov obsegajo določno nezaupnico do ministerstva Hohenlohe. To je žetev za rogoviljenje zoper Rim v kat. deželi. —

Liberalci zopet godejo in godljajo, kako bodo konkordat pognali. Samo tisto hočejo bojda ohraniti, kar menijo, da je njim v prid. Tako brez ozira samopridno zamorejo le bobnarji nove ère govoriti. Z moškostjo se nova èra paè ne bo mogla bahati.

Iz Ljubljane. V starinstvenih zadevah posebno uèeni g. Terstenjak je dal na svitlo knjižico „Triglav“, mythologièno raziskovanje. Njegov namen je pojasnovati temoto stare zgodovine slovenske. (Veljá 30 kr. pri Kleru.)

Dopis iz Dunaja. L. P. — Da se obravnave o adresi ložej razumejo, je treba vediti, da so si v adresnem odboru stranki drugaè nasproti stale, kakor potem v zboru. V odboru z manjšino niso vlekli samo Groholski, Krainski in Svetec, temuè tudi Rechbauer in Figuli. Opozicijo zoper vlado so toraj delali zastopniki vse desnice in skrajne levice. Predno se je obravnava v zboru začela, so pristopili vsi razkropljeni elementi opozicije slovensko-tirolskemu klubu, ako ne za vselej, pa saj za èas adresne debate. Tako je narastla ta stranka na 22 udov, poljakov je bilo kakih 34 prièujoèih in skrajnih levakov je bilo 28. Vsih skupaj za adresu manjine okoli 86, toraj nedvomna veèina. Vlada vidi da bo padla adresa veèine, poklièe nekega dné voditelje krajne levice in se jim menda milo potoži, zakaj da jo zapustè in njim naj berže tudi obljubi njih želje spolniti, in Rechbauer in Figuli ubežita v nasprotni tabor, dasiravno je bila adresa manjšine Rechbauerjevo dete. Tako postopanje je gotovo znamenje terdne znaèajnosti. To so možje, kali!

Dasiravno zdaj ni bilo veè dvombe, da bode levica v adresni debati zmagala, se je desnica vendar neizreèeno branila, pa ne le branila, marveè tudi naj hujše napade delala. Pomislimo le na tri govore dr. Tomana, na govor Svetca, Èrnetca, Greuterja, barona Petrina in grofa Dürkheima, na brezštevilne govore dr. Groholskega, na èverste in pobijavne govore dr. Weigelna in Cerkavskega itd. Vsi so oèitali Nemcem, da hrepenè po hegemonii, to je, da hoèejo sami gospodje biti v Avstrii, da zatirajo na vse strani druge narode in njih narodnost, da ne spoznajo in ne terpè enakopravnosti; naravnost se jim je reklo, da ne znajo vladati, kar je ti stranki že Šmerling nekdanj prerokoval.

Levica nasprot pa je terdila, da je pripravna z vsimi narodi enako svobodo deliti, da noèejo hegemonije, da hoèe enakopravnost na vse strani in za vse narode. Še celo minister Giskra je rekel proti zastopniku Rusinov, da se bo tudi njim enakopravnost z veliko žljico delila, ako so bili dozdej res pozabljeni. Pa poznamo Giskro in njegove zaumene o enakopravnosti le predobro! Dela, dela naj govore!

Gotovo nikdar še niso stale stranke v dunajski lesenjaèi tako serdito druga drugi nasprot, kakor ob adresni debati. Stranka je stranko komaj pogledala in privatni spopadki, so bili zmiraj na dnevu. Naj hujši pa so gledali Greuterja, kateri je razlagal, kako so naši sedanji ministri zoper Ogrè govorili, dokler so bili poslanci, in kako jim je njih stranka ta èas priterkovala. Kako pa se je zdaj vse premenilo. To so bili res šipljeji, da je moralo peèi.

Po veèdnevni splošni debati pride na versto govor Tintija, sporoèevalca. On obira vse stranke zaporedoma. Ko pride do klerikalcev, reèe, da ta stranka je v zboru posebno vtelesena v poslancih Greuterju, Jägerju in Giovanelliju. Zdj bere, kaj so ti poslanci v tirolskem zboru zoper državni zbor govorili in kaj so zahtevali, ter jih poslednjiè praša, kako morejo to s svojo vestjo zedinjati, da še pridejo v dunajski zbor. Poslednjiè še

reèe posebno Greuterju: „Vi niste nikakoršni Nemec. Vi in vam enaki niste Nemci. Vi tudi niste Avstrijanec, vi ste v Rimu doma, vaša domovina je cerkev, vaš cesar je papež.“

S temi besedami je zadel naj bolj obèutno stran tirolskih poslancev in tirolskega ljudstva. Greuter in dr. Jäger vstaneta in zapustita zbornico. Baron Giovanellija ravno ni bilo v zboru. Èez malo èasa pride v zbor, prosi besede in tirja, da naj se mu bere iz stenografiènih zapisnikov, kar je Tinti zoper njega in njegove tovarše razžaljivo govoril. Pa predsednik Hopfen mu reèe, da se to berž ne more zgoditi, ker stenografièni zapisniki še niso v navadno pisanje prepisani. Kadar bo to gotovo, se bo njegova želja zgodila. Giovanelli je s tim zadovoljen.

Predno se seja konèa, dà predsednik baronu Giovanelliju besedo za osebno opazko.

Baron Giovanelli začne tako govoriti: „Jaz sem vidil hitropisne zapisnike in sem iz njih razvidil... (Klici: Na glas!) Jaz govorim dovolj glasno le poslušajte. (Smeh.)

Jaz sem razvidil iz hitropisnih zapiskov, da je gospodu poslancu Tintiju dopadlo, tukaj nekterih stavkov omeniti iz govorov, ktere smo lani jaz in moja èastita tovarša gospoda profesorja Jäger in Greuter na tirolskem deželnem zboru govorili. On je k tem stavkom svoje opazke pridjal, kar mu jaz gotovo ne kratim. Ako bi bil on bral tudi govore drugih deželnih zborov, bi bil gotovo tudi na stavke zadel, kateri našo pravdo ravno tako goreèe obravnavajo in delo deržavnega zbora tako obsojujejo, kakor mi.

Kar pa se v govoru poslanca Tintija ne more molèe prezreti, je to, da je on nas osebno napadal. On naj misli sam za se, kar hoèe, lojalnosti drugih poslancev pa se po mojih mislih ne smè dotikati. (Pravo! pravo! na desnici.)

Tinti je pri vsakem stavku, vzetem iz govorov tirolskega deželnega zbora, na koncu klical: „In ta govornik še sedi tukaj v zboru, in se mu zdi, da se to strinja z njegovo vestjo,“ to se pravi zdrugimi besedami, ker mi ravno tako ne mislimo kakor g. Tinti, zato smo brez vesti. (Levica: Ni res!) Na koncu svojih besed nas je Tinti še tako-le napadel: Vi niste Nemci, ne Avstrijanci, Vi ste v Rimu doma, Vaša domovina je cerkev, Vaš cesar je papež.“ (Klici na levici: Tako je!) Tedaj ste dve nasprotni reèi, biti dober katolièan in dober Avstrijanec! (Na levici: Ni res!) Da, moja gospoda, mi smo, mi smo udje katoliške cerkve in to hoèemo ostati iz vsega serca, iz vsega preprièanja! (Pravo, pravo! na desnici.) Mi spoznamo papeža za poglavarja katoliške cerkve. (Klici na levici: Mi tudi!) Mi ga spoznamo za nadslednika in namestnika našega Zveličarja. Zato pa ne nehajmo dobri Tirolci, dobri Avstrijanci in cesarju zvesti biti. (Pravo! na desnici.) Lojalnosti, kakoršna je naša, gospod Tinti ne razume. (Poslanec dr. Toman: (Prav, dobro! — Smeh na levici.) (Konec nasl.)

Duhorske spremembe.

V lavantinski škofii. Za župnika pri sv. Janžu na Drav. polji je postavljen è. g. Mart. Krampergar; za kurata pri sv. Jerneji è. g. Fr. Pinter. — Umerl je è. g. Fr. Zabukovšek, v zaèas. pokoju v Kozjem. R. I. P.

Dobrotni darovi.

Za sv. Oèeta. G. Mih. Bogolin 2 gl. Anton Volèiè 1 terdnj. za 2 gl. star. den.

Za mil. škofa Mraka. G. Mih. Bogolin 1 gl. — G. M. Ž—lj 5 nov. dvajs. A. Volèiè, ces. cekin (za 2 pod.)